

סיכום והמלצות

ערב חג הסוכות 2025 הצליח שר הביטחון לשעבר אביגדור ליברמן לעורר סערה זוטא, כשהזהיר מפני כוונות איראן לתקוף את ישראל. בציוץ שפרסם בחשבונו ברשת X כתב ליברמן כי מי שסבור שהאירוע מול איראן הסתיים טועה ומטעה, וכי האיראנים כבר פועלים במרץ לחיזוק יכולותיהם הצבאיות. הוא קרא לאזרחי ישראל לנקוט משנה זהירות במהלך החג ולשהות בקרבת מרחבים מוגנים.¹⁷⁷ בעקבות דבריו, שעוררו בהלה, הבהיר גורם ביטחוני כי אין שום שינוי בהנחיות וכי לא מוכר שום אירוע חריג הצפוי בקרוב מול האיראנים. גורם ישראלי נוסף האשים את ליברמן בהפחדות חסרות ביסוס, שמטרתן למשוך כותרות בלבד.¹⁷⁸ גם אם אזהרותיו של ליברמן היו מופרזות, אין ספק שאופי המציאות החדשה שנוצרה בעקבות מלחמת 12 הימים רחוק מיציבות. הנחת העבודה בטהראן היא שחידוש הלחימה הוא עניין של זמן, וכי ישראל נחושה לחדש את המערכה ואולי אף לנצל סבב לחימה עתידי לקידום שינוי המשטר. במציאות זו נראה כי איראן מעדיפה לעת עתה להתמקד בשיקום יכולותיה שנפגעו במהלך המלחמה, ובראשן מערכי הטילים הבליסטיים וההגנה האווירית. חרף הקולות הגוברים בטהראן הקוראים לתגובה חריפה על חידוש הסנקציות בעקבות הפעלת מנגנון הסנאפבק, לרבות באמצעות פרישה מהאמנה למניעת תפוצת נשק גרעיני (NPT) או אף פריצה לנשק גרעיני, נראה שההנהגה האיראנית נמנעת לעת עתה מקבלת החלטות עתירות סיכון, שעלולות להוביל לסבב נוסף של תקיפה ישראלית ואולי אף אמריקאית. בשלב זה אין גם סימנים לכך שאיראן מנסה לשקם את מתקני הגרעין שנפגעו במלחמה ואת יכולות ההעשרה, קל וחומר לחדש את מאמצי ההנשקה, כפי שעשתה בחודשים שקדמו למלחמה. מרבית מאמצי מופנים לשיקום מערך הטילים ושיפור דיוקם, לשיקום מערכי ההגנה האווירית ולחיזוק חיל האוויר, וייתכן אף להשמשת אתר העשרה חדש מדרום לאתר ההעשרה בנטנז, שנפגע במלחמה.

177 [חשבון ה־X של אביגדור ליברמן](#), 3 באוקטובר 2025.

178 ניצן שפירא, [ליברמן: האיראנים יפתיעו, כדאי לא להתרחק ממרחבים מוגנים; גורם ביטחוני: אין אירוע חריג או שינוי בהנחיות](#), [חדשות N12](#), 3 באוקטובר 2025.

עם זאת, ספק רב אם הסטטוס קוו הנוכחי יוכל להימשך לאורך זמן. מנהיג איראן עצמו הזהיר מפני המשך המצב של "לא מלחמה, לא שלום".¹⁷⁹ איראן ניצבת כיום בצומת דרכים חשוב. השלכות מלחמת 12 הימים, לקחי המערכה האזורית אחרי 7 באוקטובר וההתקרבות לתום עידן המנהיג הנוכחי ח'אמנהאי מחייבים אותה בהערכה מחודשת של המאזן האסטרטגי, של מדיניותה בזירות האזורית והבינלאומית ושל תפיסת הביטחון שלה. ואולם גם לאחר ההפתעה שספגה איראן ביוני 2025 ממשיכים בכירים במדינה לטפח את נרטיב הניצחון במלחמה. הצורך בשיפורים ובהתאמות בתפיסת הביטחון הלאומי אינו נעלם מעיניה של ההנהגה, אך נראה כי לעת עתה אין בכך כדי לחולל שינוי מהותי באסטרטגיה האיראנית. בראייתו של ח'אמנהאי המלחמה אף חיזקה כמה מתפיסות היסוד שלו, בהן חוסר האמון העמוק בארצות הברית וההערכה כי משא ומתן עימה הוא חסר תוחלת, וכי גם היענות לדרישות המערב בתחום הגרעין לא תספק את הממשל האמריקאי החותר, לתפיסתו, לשינוי המשטר.

אין משמעות הדבר שסבב לחימה נוסף בין איראן לישראל, ואולי גם עם ארצות הברית, הוא בלתי נמנע. איראן לא תמהר בהכרח לנקוט מהלכים שיספקו עילה לישראל ולארצות הברית לתקיפה נוספת, בעיקר כל עוד לא שוקמו חלק מיכולותיה הצבאיות. גם פרישת הנשיא טראמפ מהסכם הגרעין ב־2018 לא הביאה לתגובה איראנית מיידית. במשך שנה היא עמדה בהתחייבויותיה להסכם הגרעין ונקטה מדיניות של "סבלנות אסטרטגית", בתקווה לשאת בעול הכלכלי לפחות עד הבחירות בארצות הברית ב־2020. אלא שהחרפת הלחץ הכלכלי האמריקאי והצטרפות מדינות אירופה לסנקציות הובילו לקראת קיץ 2019 לשינוי מדיניות. טהראן החלה לסגת בהדרגה ממחויבויותיה להסכם ולנקוט מהלכים צבאיים מתריסים נגד בעלות בריתה של ארצות הברית, ובראשם התקיפה על מתקני הנפט בערב הסעודית בספטמבר 2019, אך גם נגד ארצות הברית עצמה – במה שהחל בהפלת המל"ט האמריקאי במפרץ הפרסי ביוני 2019 והגיע לפגיעה באזרחים אמריקאים ולהסתערות על שגרירות ארצות הברית בבגדאד.

האם איראן תשנה את מדיניותה לאחר שתשקם את יכולותיה, או שמא תמתין בסבלנות לסיום כהונתו של הנשיא טראמפ, או עד שתעריך שהסיכון הכרוך בפריצה לנשק גרעיני נמוך יותר מהסיכון שבהמשך הסטטוס קוו? קשה לדעת, אך ברור כי בהיעדר הסדרה מדינית או לפחות הסרת החשש המיידי לסבב לחימה נוסף, עלולה טהראן להגיע למסקנה – גם

179 הצהרות במפגש עם הנשיא וחברי הממשלה [ביانات در دیدار رئیس‌جمهور و اعضای هیئت دولت]. אתר מנהיג איראן, 7 בספטמבר 2025.

אם שגויה ומסוכנת – שמלחמה נוספת או לכל הפחות פרובוקציה מוגבלת נגד ישראל, ארצות הברית או בעלות בריתה באזור עשויה לאפשר לה להפגין יכולות משופרות, לשקם את כבודה ולפתוח נתיב יציאה מהמבוי הסתום.

למרות השחיקה הנמשכת במעמדו של ח'אמנהאי בן ה־87 והופעותיו הפומביות הפוחתות, ההכרעות בנוגע לשינויים משמעותיים בתפיסת הביטחון של איראן נתונות עדיין במידה רבה בידיו. בשלב זה נראה כי הסיכויים לתמורות מרחיקות לכת נמוכים כל עוד ח'אמנהאי אוחז במושכות השלטון. יתר על כן, לאיראן אין בעת הנוכחית אופציות טובות במיוחד. היא יכולה אומנם להחליט על שינוי דוקטרינת הגרעין, לשקם את האתרים שנפגעו או לפרוץ קדימה לנשק גרעיני, אך החלטה כזו עלולה לטמון בחובה סיכונים מהותיים עד כדי אפשרות לתקיפה צבאית נוספת.

שיקום מערכי הטיילים וההגנה האווירית צפוי להימשך, אך ספק אם יהיה בכך כדי לספק לאיראן בטווח הנראה לעין יכולת משופרת באופן ניכר להתמודד עם יכולות צה"ל, ועל אחת כמה וכמה עם הצבא האמריקאי. בזירה האזורית אין בשלב זה כל עדות לכוונה מצד איראן לנטוש את בעלות בריתה באזור, חרף האילוצים והלחצים הגוברים עליה ועל הציר הפרו־איראני שבהנהגתה. לא זו בלבד שהתמיכה בהתנגדות מוצגת באיראן כחובה אידיאולוגית, דתית ומוסרית, אלא שבראיתיה המשך הפעילות נגד ישראל באמצעות המיליציות החמושות נחשב אף חיוני יותר, לנוכח השימוש הגובר בכוח צבאי מצד ישראל באזור.

בזירה הפנימית המשטר האיראני מפגין אומנם נכונות מסוימת להתאים את האידאולוגיה המהפכנית לנסיבות המשתנות ולדרישות הציבור, ובייחוד הדור האיראני הצעיר, אולם המחויבות לערכי המהפכה לצד החשש מפני רפורמות מרחיקות לכת, שעלולות לערער את יציבות המשטר, מונעות בשלב זה שינויים מהותיים גם בזירה הפנימית. בסופו של דבר נראה כי ההנהגה האיראנית מעדיפה לבצע התאמות מסוימות במדיניותה במסגרת התפיסה הקיימת, תוך מציאת פתרונות אפשריים לפערים שנחשפו, ולא לחולל תמורות משמעותיות באסטרטגיה הכוללת.

ניתן למצוא ביטוי לקושי בגיבוש אסטרטגיה ארוכת טווח בעקבות מלחמת 12 הימים בריאיון שהעניק ראש האגף לעניינים מדיניים ובינלאומיים בלשכת סגן נשיא איראן לאסטרטגיה, עלי עבדאללה ח'אני, לאתר נור ניוז. לטענתו איראן מצויה בעקבות המלחמה במצב של חוסר יציבות ומשבר קבוע, שבו ההנהגה האיראנית מתמקדת בעיקר באפשרות של התחדשות העימות עם ישראל וארצות הברית. לדבריו, האזהרות החוזרות מפני מלחמה

קרובה שאינן מתממשות והמעבר למדיניות תגובתית יצרו מצב של "אנטי-אסטרטגיה", כלומר מצב שבו המדיניות מתמקדת בתגובה לתרחיש צפוי במקום בעיצוב אסטרטגיה יזומה. לטענת עבדאללה ח'אני, חשיבה זו מונעת תכנון אסטרטגיה ארוכת טווח שיכולה להתמודד עם הבעיות הקשות העומדות בפני איראן, בהן הצורך בשיקום, צמיחה כלכלית ושיפור יכולות ההרתעה וההגנה. המדינה נשארת ב"מצב חירום קבוע" שבו נדמה כי בכל רגע תפרוץ מלחמה, ובמקום לעצב מדיניות יוזמת ולתכנן לטווח הארוך היא מגיבה כל הזמן לתרחישים ולאיומים פוטנציאליים.

עבדאללה ח'אני הדגיש כי יש לקבל את הנחת היסוד שמלחמה היא אפשרות תמידית, אך הוסיף שהמשטר אינו יכול להקצות את כל משאביו להכנות למלחמה. במקום לנהל משברים יש לנהל את העתיד ולעבור מניהול המבוסס על משבר לניהול מבוסס חזון. הוא הציע שאיראן תאמץ אסטרטגיית ביטחון "מאוזנת והיברידית" שמשלבת כלים כלכליים, טכנולוגיים ודיפלומטיים, לצד המשך הדגשת פיתוח היכולות הצבאיות. כמו כן הציע עבדאללה ח'אני שורה של המלצות אופרטיביות וטקטיות, בהן שיפור יכולות הטילים לטווח ארוך, לרבות הדיוק, קצב הפגיעה ושימור הרציפות בשרשרת האספקה של רכיבים אסטרטגיים לייצור ולתחזוקה; שימור וחיזוק יכולות טילים לטווח בינוני וקצר באזור המפרץ הפרסי והים הערבי, לרבות פיזור מערכים, אתרים רגישים ותשתיות חיוניות להגברת שרידותם; וביזור סמכויות ההגנה, הפיקוד והשליטה (כולל ברמות המקומיות-מחוזיות) כדי לשפר את יעילות קבלת ההחלטות בזמן לחימה.¹⁸⁰

כך או כך, ההנהגה האיראנית תידרש בעתיד הנראה לעין להמשיך להעריך מחדש את מדיניותה ואת תפיסותיה האסטרטגיות. תהליך זה מתבצע על רקע ההיערכות לתום עידן המנהיג הנוכחי, שעשוי להוביל לשינויים מרחיקי לכת ברפובליקה האסלאמית. במציאות זו ראוי להניח שהיחלשותה של איראן בעקבות המערכה האזורית ומלחמת 12 הימים אינה בהכרח תהליך בלתי הפיך. איראן ניצבת בפני אתגרים חשובים, בהם משבר פנימי מחריף, הכרעת חזבאללה, קריסת משטר אסד, תבוסת חמאס, פגיעה קשה במערכי הגרעין והטילים והחרפת הלחץ הבינלאומי.

עם זאת היא יכולה להפיק תועלת גם משורה של הזדמנויות, לרבות שרידות חמאס ברצועת עזה; האתגרים והעיכובים בתהליך פירוק חזבאללה מנשקו; חוסר היציבות בסוריה; היריבות בין ארצות הברית לבין רוסיה וסין, שמאפשרת את שימור השותפות שלהן עם טהראן;

180 תוכניות חלופיות ליציאה ממצב של לא מלחמה, לא שלום [نقشه‌های بدیل برای خروج از وضعیت نه جنگ نه صلح]. [נור نیז](#), 13 באוקטובר 2025.

הפגיעה במעמדה הבינלאומי של ישראל על רקע המלחמה בעזה; התגברות האנטישמיות בעולם; וההתייחסות הגוברת מצד מדינות האזור לישראל כאל מדינה תוקפנית המהווה איום ביטחוני על יציבות האזור. בסופו של דבר, הצלחתה של ישראל במערכה הנמשכת מול איראן תלויה במידה רבה ביכולתה לנצל את חלון ההזדמנויות הנוכחי לקידום המאמצים לעיצוב מציאות אזורית חדשה, שתסייע לבלום את איראן, להחלישה ולצמצם את יכולתה לנצל את ההזדמנויות כדי לשוב ולהתחזק.

המלצות לישראל

צומת הדרכים שבו נתונה כיום איראן, והעובדה שלפחות בשלב זה נראה כי אין ברשותה אופציות טובות במיוחד, מציבים בפני ישראל מציאות מתוחה ובלתי יציבה, אך גם חלון הזדמנויות להמשך המאמצים מול איראן ובעלי בריתה באזור. מאמצים כאלה עשויים לאפשר לישראל ולארצות הברית לתרגם את הישגיהן הצבאיים והאופרטיביים המרשימים בשנתיים האחרונות, ובכלל זה במלחמת 12 הימים, להישגים מדיניים ארוכי טווח.

הסכנה להסלמה, שעלולה להסתיים בחידוש הלחימה או בפריצה איראנית לנשק גרעיני, גוברת ככל שחולף הזמן, בין בשל מיסקלקולציה בין איראן לישראל, צעדים מתריסים של טהראן בתחום הגרעין (למשל חידוש העשרת האורניום) או פרובוקציה מוגבלת נגד ישראל, ארצות הברית או בעלות בריתה (למשל במפרץ הפרסי). נוסף על כך, תהליך הפקת הלקחים (גם לגבי היכולות הישראליות המבצעיות והמודיעיניות שהופגנו במהלך המלחמה) ושיפור מערכות הנשק של איראן, לצד האפשרות שישראל תכונן בסבב הלחימה הבא גם לעבר תשתיות לאומיות שלא הותקפו ביוני 2025, עלולים להפוך סבב לחימה עתידי למסוכן יותר, לרבות אפשרות של הידרדרות למערכה אזורית.

טרם המלחמה עמדה ישראל בפני בחירה בין תמיכה בקידום הסדרה מדינית בין איראן לארצות הברית לבין פנייה לאופציה הצבאית. משעה שהושגה הכרעה בעניין זה לטובת תקיפה צבאית, נדרשת כעת מדיניות ישראלית שתאזן בין חתירה למסגרת הסכמית מגבילה, הכוללת פיקוח הדוק של הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית (סבא"א), לבין שימור יכולת אכיפה והתערבות שתאפשר לשבש כל ניסיון לפריצה לנשק גרעיני.

לנוכח מציאות זו נדרשת ישראל לפעול במספר מישורים:

(1) היערכות למערכה נוספת, בייחוד בתרחיש של שיקום יכולות הגרעין על ידי איראן או חמור מכך – פריצה לנשק גרעיני. על ישראל לגבש יכולת פעולה גמישה, הכוללת הפעלת כלים מגוונים שיתבססו על לקחי שני הצדדים ממלחמת 12 הימים ויביאו בחשבון את השינויים האפשריים באסטרטגיה האיראנית ובהפעלת הכוח, בראש ובראשונה במערכי הטילים ובהגנה האווירית.

מערכה כזו תתבסס על מספר עקרונות בסיסיים, ביניהם: תיאום מעמיק עם ארצות הברית, הפתעות טכנולוגיות ומודיעיניות, פתיחה בהפתעה, השמדת יכולות צבאיות לשם שלילת יכולת הפעולה של איראן מול העורף הישראלי ויכולות ההגנה האווירית האיראנית ותקיפת מטרות לערעור יסודות המשטר. אין כל ודאות שהיכולות המודיעיניות והאופרטיביות המרשימות שהופגנו במהלך המלחמה יישמרו גם בעתיד, בפרט נוכח ההערכה שאיראן תפיק לקחים מהתקיפה, תגבש הבנה עמוקה יותר של יכולות התקיפה הישראליות־אמריקאיות ותשפר את מערכי ההתגוננות וההסתרה שלה אל מול האיום הצבאי.

נוסף על כך, אכיפה עלולה להביא לחידוש הלחימה ואף לגרור את ישראל למלחמת התשה ממושכת, שתציב הגבלות כבדות משקל על שגרת החיים במדינה. גם לא ברור אם התיאום ההדוק עם ארצות הברית יישמר לאורך זמן, ואם העמדה האמריקאית בנוגע לחופש הפעולה הישראלי תיוותר בעינה לנוכח שינויים פוליטיים אפשריים בארצות הברית בשנים הקרובות, או תמורות בסדרי העדיפויות האמריקאיים בזירה הבינלאומית.

(2) שימור ופיתוח יכולות סיכול חשאיות (בעדיפות לאכיפה מתחת לסף התגובה האיראנית) לשם מניעה או לכל הפחות עיכוב השיקום של יכולות הגרעין והטילים של איראן, ובמקביל המשך פיתוח יכולות ישראליות משופרות להתמודדות עם איום הטילים.

(3) צמצום האפשרות להעברת סיוע רוסי וסיני לשיקום יכולותיה הצבאיות של איראן, בייחוד בתחומי הגרעין, הטילים הבליסטיים, חיל האוויר וההגנה האווירית. במקביל יש למצות את פוטנציאל ההשפעה הרוסית והסינית על איראן כדי לעודדה להסכים להסדרה מדינית ולוותר על חתירתה לנשק גרעיני.

עם זאת, על ישראל להכיר בכך שבשלב זה אין היתכנות אמיתית לתקיעת טריז בין איראן לשותפותיה במוסקבה ובבייג'ינג. לכל היותר ישראל יכולה להמשיך בשיח עם סין ורוסיה (בתיאום עם ארצות הברית) במטרה לנסות לצמצם את הסיכונים הכרוכים

בהמשך שיתוף הפעולה בין איראן, רוסיה וסין, ובפרט את האפשרות לאספקת מערכות נשק לאיראן. על ישראל להדגיש בפני רוסיה וסין את התנגדותה הנחרצת להעברת אמצעי לחימה מתקדמים לאיראן ואת נחישותה לפעול נגד כל מערכת נשק שעלולה לסכן את ביטחונה.

4) מאמץ בינלאומי ואזורי לקידום הסכם יציב וארוך טווח עם איראן שיחסום את דרכה לנשק גרעיני. הסכם גרעין חדש הוא ככל הנראה הדרך היחידה שתאפשר את חידוש פיקוח סבא"א, שהופסק אחרי המלחמה, ואף לשפרו בהשוואה להסכם הגרעין מ-2015. בידי פקחי סבא"א הניסיון, המומחיות והיכולות (גם אם לא הרמטיות) לנסות לגלות מה עלה בגורלו של החומר הבקיע שהיה בידי איראן טרם המלחמה, ולשים את ידם על החומר שנותר.

בהיעדר הסכם יהיה צורך להתבסס באופן בלעדי על מודיעין כדי לאתר פעילות המכוונת להעשיר אורניום ל-90 אחוזים, לבצע המרה לאורניום מתכתי או להתקדם לנשק גרעיני. חלק מהפעולות הללו צפויות להשאיר אחריהן "סימנים מעידים", אך יש לצאת מנקודת הנחה שהיכולת לזהותן באמצעים מודיעיניים אינה הרמטית. זאת ועוד, מנגנון פיקוח חזק של סבא"א יעניק חותמת הכשר פוליטית ולגיטימיות לפעולה בינלאומית, לרבות תקיפה נוספת במקרה של סירוב איראני להעניק גישה לפקחים לאתרים חשודים.

הסכם גרעין (בהנחה שאינו מנוצל להונאה איראנית לשם התקדמות במסלול צבאי חשאי) גם מחייב את הקהילה הבינלאומית, ובראשה ארצות הברית, למנוע מאיראן השגת נשק גרעיני לטווח ארוך, ועשוי לקנות זמן עד להבשלתם של תהליכי שינוי פוליטיים פנימיים באיראן. יש להכיר בכך שספק רב אם איראן תוותר על זכותה להעשיר אורניום (לרמה נמוכה של 3.67 אחוזים) בשטחה, גם בתנאים החדשים. עם זאת, הוצאתם מפעולה של מתקני ההעשרה שלה עשויה לעודד את טהראן להסכים לפתרון יצירתי (למשל רעיון הקונסורציום הגרעיני האזורי) שיגשר בין עמדת ארצות הברית, השוללת העשרה בשטח איראן, לעמדתה של טהראן.

ואולם הסכם כשלעצמו אינו מבטיח את יישומו בידי איראן לאורך זמן, ואף לא ימנע בהכרח את התקדמותה במסלול חשאי תוך שימוש ביכולות השיריות שנותרו ברשותה. יתר על כן, הסכם שצפוי להביא להסרה או להקלה משמעותית של הסנקציות הכלכליות יעניק חבל הצלה למשטר וישפר את יכולתו להמשיך בפעילויות שליליות

בתחומים שונים. הסכם כזה עלול גם להגביל את חופש הפעולה הישראלי מול איראן, אלא אם ילווה בהבנות בלתי רשמיות בין ישראל לארצות הברית. התקיפות הצבאיות עלולות גם להקשות על סבא"א לבצע "מאזן חומרים" יעיל לשם איתור שאריות החומר הבקיע, וספק אם איראן תסכים למנגנון פיקוח חודרני של סבא"א אף במקרה של הסדרה מדינית.

לפיכך, הסדר רצוי עבור ישראל רק בתנאי שיקלול הגבלות משמעותיות על העשרת אורניום, בירור גורלו של החומר הבקיע שנותר באיראן ופיקוח חודרני והדוק של סבא"א, לרבות אשרור איראני של הפרוטוקול הנוסף במסגרת ה-NPT, הרחבת סמכויות סבא"א ופתרון העמימות הקיימת בהסכם הגרעין מ-2015 לגבי הפיקוח על מתקנים צבאיים חשודים. יש להימנע מהצבת הגבלות לזמן קצוב בלבד ("סעיפי שקיעה"), או לכל הפחות להבטיח אפשרות להארכת תוקפן בתום התקופה שנקבעה. כמו כן יש להגביר אכיפה ופיקוח על רכיבים פוטנציאליים של תהליך ההנשקה הנכללים בסעיף T בהסכם הגרעין מ-2015, ובכלל זה פעילויות שעלולות לקדם פיתוח ראש נפץ גרעיני.

(5) בהיעדר יכולת להגיע להסכם כזה, בשל חילוקי דעות מהותיים נמשכים בין טהראן לוושינגטון, יש לפעול לקידום הבנות – גם אם בלתי רשמיות – בין ארצות הברית לאיראן. לדוגמה, הבנה שישראל לא תיזום מהלך התקפי נגד איראן כל עוד זו אינה משקמת את תוכנית הגרעין שלה, בעיקר בנוגע ליכולות ההעשרה וההנשקה.

(6) בכל מקרה יש לבסס איום אמין על יציבות המשטר, שירתיע את איראן מפעילויות שמקרבות אותה להשגת נשק גרעיני. יש להבהיר לטהראן שישראל לא תאפשר למשטר האיראני להתקיים כשיש בידיו נשק גרעיני, וכי כל יוזמה לשיקום תוכנית הגרעין, ובפרט ניסיון לפריצה לנשק, תוביל בהכרח לתקיפת תשתיות לאומיות, מטרות צבאיות וסמלי משטר, שעלולה לסכן את עצם יציבותו של המשטר. נוסף על כך, על ישראל לפתח כשירות לפעולה צבאית לערעור יציבות המשטר במקרה של כישלון ההרתעה כלפי איראן.

(7) יש לייצר ערוצים מגוונים להעברת מסרים מישראל לאיראן לצמצום סכנת המיסקלקולציה.

(8) בהקשר האזורי נדרשת פעילות אכיפה נמשכת מצד ישראל כדי למנוע את שיקום הציר הפרו-איראני, ובראשו חזבאללה, ולהגביל את יכולתה של איראן לבנות מחדש את רשת השלוחים שלה. יש לשמור על חופש הפעולה של צה"ל להמשך אכיפה בלבנון וברצועת

עזה וכן – לפי הצורך – גם בתימן, בעיראק ובסוריה, על מנת לבלום ניסיונות לשיקום השלוחים האזוריים של איראן. זאת ועוד, על ארצות הברית וישראל לפעול בשיתוף עם שותפים אזוריים ליצירת גישה מתואמת למעקב אחר מאמצי איראן לספק נשק, ציוד, הכשרה ומימון למיליציות החמושות באזור ולריסונם.

(9) יכולתה של איראן להרחיב את מעורבותה והשפעתה באזור נובעת במידה רבה מחולשת המדינות שבהן היא שואפת לפעול, ומתנאים של חוסר יציבות ולחימה. לפיכך, תהליכי הסדרה מדינית והפגת מתיחויות באזור, לרבות בלבנון, בסוריה, בעיראק, בתימן ובזירה הפלסטינית, עשויים להגביל במידה ניכרת את יכולתה של איראן לנצל מצבי משבר כהזדמנויות להעמקת השפעתה. בהקשר זה, מהלכים וביניהם סילוק חמאס מעמדת השלטון ברצועת עזה תוך שלילת יכולותיו הצבאיות; המשך מהלכי פירוק המיליציות השיעיות, ובראשן חזבאללה, מנשקן; תחילת שיקום עזה; הגברת הסיוע הכלכלי ללבנון בסיוע מערבי וערבי; חיזוק המוסדות המדינתיים בלבנון ובעיראק; וחדוש המגעים לנורמליזציה ישראלית-ערבית – כל אלה עשויים להוביל לעיצוב מציאות מדינית חדשה שתמצצם את השפעת הציר הפרו-איראני.

גיבוש קואליציה אזורית של מדינות, שתתמקד בבניית ארכיטקטורה חדשה להגברת שיתוף פעולה ופיתוח כלכלי אזורי ולא תהיה בהכרח אנטי-איראנית במוצהר, אך היא תוכל להציע חלופה לחזון האזורי של טהראן.

(10) בזירה הפנים-איראנית נדרשת פעילות מתמשכת שמטרתה להחליש את המשטר. יש להמשיך להפעיל לחץ מדיני וכלכלי בינלאומי על איראן (גם בהינתן מציאות הסדרית) כדי להחליש את המשטר, לבדודו ולהתישו כלכלית ודיפלומטית. פעולה זו צריכה להתייחס לכלל הסוגיות שבהן איראן מהווה אתגר לקהילה הבינלאומית, לרבות תוכנית הטילים, פעילותה האזורית, מעורבותה בטרור, פעילות ההשפעה ברשתות והפרת זכויות אדם. שינוי משטר באיראן הוא יעד ראוי ואולי אף עדיף, לאור שורת האיומים שהמשטר האסלאמי מציב בפני ישראל, האזור והקהילה הבינלאומית.

שינוי המשטר (או שינוי במשטר, למשל עליית חוגים פרגמטיים יותר או אף השתלטות משמרות המהפכה) לא יביא בהכרח לשינוי ביעדיה האסטרטגיים של איראן, שלפחות חלקם מהווים ביטוי להמשכיות מהתקופה שקדמה למהפכה האסלאמית ב-1979. עם זאת, שינוי כזה עשוי להפחית את המחויבות האידיאולוגית לרעיון חיסולה של ישראל

ולהקשות על המשטר החדש לגבש ציר שיעי-אידיאולוגי באזור, כפי שעשה המשטר בהנהגת ח'אמנהאי.

בכל מקרה, שינוי המשטר תלוי בעיקר בגורמים שאינם בשליטת ישראל ובטריגר שלא ניתן לחזות אם ומתי יתרחש. יתר על כן, הניסיון ההיסטורי מלמד כי ניסיונות לחולל שינוי משטר באמצעות התערבות זרה (ואף צבאית) מוטלים בספק רב. לכן, מאחר שלא ניתן לדעת אם ומתי יתרחש שינוי כזה, לא ניתן להסתמך עליו כהנחת עבודה לגיבוש אסטרטגיה.

עד להתרחשותו של השינוי המיוחל ניתן לקדם מהלכים שנועדו להחליש את המשטר ואשר יצמצמו ככל האפשר את יכולתו להציב שורת איזונים על ביטחונה הלאומי של ישראל. במקביל יש לבנות יכולות ייעודיות שבהן ניתן יהיה להשתמש בתרחיש של חידוש המחאה העממית, למשל: כלים לעקיפת חסימת אינטרנט, הקמת מנגנוני תמיכה כלכלית שיאפשרו לאזרחים ולפועלים להתפרנס גם בעת שביתות ומחאות ופיתוח יכולות מיוחדות לשיבוש או לערעור יכולות הדיכוי של המשטר ב"יום פקודה". מומלץ גם לקדם מהלכים מדיניים, כלכליים, תודעתיים, מודיעיניים ואחרים, שיוכלו להעצים את הכוחות הפנימיים התומכים בשינוי.

11) בהינתן החלטה אסטרטגית מצד ישראל לקדם שינוי משטר באיראן, או לכל הפחות להחלישו (בין באמצעות מהלכים צבאיים ו/או גלויים או באמצעים רכים ו/או חשאיים), יש לבחון את האמצעים ואת דרכי הפעולה המיועדים להשגת יעד זה על בסיס שני קריטריונים מרכזיים. ראשית, האם האמצעים הללו יכולים לשנות את מאזן הכוחות לטובת מתנגדי המשטר האיראני? שנית, האם האמצעים תורמים להשגת יעדי-העל של ישראל במערכה הכוללת והחיונית מול איראן?

העדיפות העליונה מבחינת מדינת ישראל צריכה להמשיך להיות בלימת דרכה של איראן להשגת נשק גרעיני. לפיכך ראוי להעדיף אסטרטגיה שמטרתה לממש יעד זה (צבאית או מדינית), גם אם הדבר מחייב עיכוב מסוים בקידום שינוי המשטר. כך למשל, אם ניתן להשיג את היעד של מניעת התקדמות איראן לנשק גרעיני באמצעות הסדרה מדינית שתביא להקלה בסנקציות, יש לשקול להעדיף מהלך כזה אף אם הוא עשוי לחזק זמנית את המשטר.